

استاد
سیاوش پازوکی

نیمه نهایی

جمع بندی ترم اول

فارسی

بخش اول

سوالات لغت و املا

میران بَند

در مصراع « گفت: درین **معرکه**، یکتا منم » معنی واژه مشخص شده را بنویسید.

- ① ترارف **هم‌معنی**
 ② تضاد **ضد**
 ③ رفعت **عصو**
 ④ تناسب **در شب گروه**

در گزینه‌های زیر، کدام واژه‌ها با یکدیگر **ترادف معنایی** دارند؟

- الف) در کاروانی همه شب رفته بودم و سحر در کنار بیشه ای خفته. **شوریده‌ای** در آن سفر همراه ما بود.
 ب) وقتی دل **سودایی** می رفت به بستان‌ها بی خویشتم کردی بوی گل و ریحان‌ها

عبارت: «جامه‌ای پشمینه و ستبر که درویشان پوشند» معنای کدام واژه می‌باشد؟

- الف) قیم **پلاس** ✓
 ج) مسلخ
 د) شندرغاز
 ب) پلاس ✓

کدام گزینه معنای واژه «آخِرَه» است؟

الف) میان دو کتف ب) بالای کمر

عَارِب

پاسخ :

ج) چنبره گردن

قوس زین

د) برآمدگی پشت پای اسب

لَـ

عبارت: «جامه‌ای پشمینه و ستبر که درویشان پوشند» معنای کدام واژه می‌باشد؟

الف) قِیم ب) پلاس ج) مَسْلَخ د) شندرغاز

در هر عبارت املائی یک واژه نادرست است؛ شکل درست آن ها را بنویسید.

الف) دید یکی ~~بهر~~ خروشنده‌ای سهمگنی، نادره جوشنده‌ای **بحر**

ب) ~~عظمت~~ ضامن دوام جهان شد // که جهان با دروغ می‌پاشد.

ج) به جز از علی که آرد پسری ابوالعجایب که ~~آلم~~ کند به عالم شهدای کربلا را؟ **عزفت**

هم } بحر دریا
هم } بهر بهای
عزم } آلم
عزم } آلم
عزم } آلم

کدام یک از واژه‌های زیر اهمیت املائی کمتری دارد؟

الف) متواضع ب) قرض ج) تسبیح د) مکاری

۲

املائی درست واژه درون کمانک را انتخاب کنید. نشان دہی

الف) ای شیخ آمدہام تا از (اسرار / اصرار) حق چیزی با من نمایی.

ب) آنکہ غفلت بر احوال وی (غالب / غالب) و عجز در افعال وی ظاہر بود.

اسرار = رازها (جمع سر) }
 اصرار = پافشاری }
 غالب = چہارویب (جسم)
 غالب = پرندہ - پیروز - قاهر

با توجہ بہ معنی املائی کدام واژہ ہا نادرست است؟

الف) محال : ناممکن ب) محنت : اندوہ ج) غرابت : خویشاوندی د) آیت : نشانہ ہ) مخمضہ : گرفتاری

بی اصل دروغ }
 قرابت = نزدیکی }
 غرابت = دوری }
 مخمضہ

پسوند «ک» در کدام گزینه به معنی «کوچک بودن» نیست؟

الف) معلم صورتک به رو نداشت. ب) خورجینگی بود که کتاب در آن می نهادم.

برازندگی

برازندگی + ی

برازندگی

در عبارات و اشعار زیر، معنی واژه های مشخص شده را بنویسید.

سایستگی

الف. گل به همه رنگ و برازندگی / می کند از پرتو من زندگی

ب. یوسف (ع) در مقابل زشتی، آشتی کرد و در مقابل لغیمی، کریمی کرد فرومایلی = پستی

ج. این {مرد} پارسی هم دست تنگ بود و وسعتی نداشت که حال مرا مرمتی کند نمک نران = بهبود بفرین

نامه - نامه لونات (معت)

سایستگی

املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید

الف. چون بر رُقع من اطلاع یابد، قیاس کند که مرا (احلیت - اهلیت) چیست اهلیت

ب. رنج هیچکن ضایع مکن و همه کس را به سزا، حق شناس باش؛ خاصّه (قرابت - غرابت) خویش را

(.....)

اَجَل: فراق: دوری فراخ: آسودگی **وَقَب: هر ضرورتی در اندام (مثل گودی چشم)**

در گروه کلمات زیر، دو غلط املائی وجود دارد؛ آنها را پیدا کرده و شکل صحیح هر یک را بنویسید.

(آب عجل) - صاحب پیرایه - قرض و دین - رفیع و حُضیض - ~~وعب~~ و غارب - کید و عداوت - تیمار غم - معاش و

(زیست)

{ عَجَل: عجله کردن } { عَرَفَ: و اَم - دین - بدهی }

{ غَرَض: هدف } { غَرَس: کاشتن گیاه }

در دو مورد از گزینه های زیر، غلط املائی وجود دارد؛ آنها را علامت بزنید

الف) مرگت چنان زندگی را به ~~صخره~~ گرفت و آن را بی قدر کرد که مردنی چنان، غبطه بزرگ زندگانی شد.

ب. این قصه عجیب ترین قصه هاست؛ زیرا که در میان دو ضد جمع بود؛ هم فرقت بود، هم وصلت هست به بلندتر

ج. هر که در مسلخ گرمابه بود، همه بر پای ~~خوابسته~~ بودند و نمی نشستند تا ما جامه پوشیدیم. هواست: طالبان

د. معلّم که از مخمّصه رسته بود، به خونسردی گفت: در علف است؛ حیوان باید بچرد.

تَدِهَار - غم - خرم - انز - تَدِهَار - نَدِهَار - تَدِهَار (غم کسی را خورد)

واژه درست را از بین واژه‌های داخل **کمانک انتخاب** کنید و بنویسید.

الف) عاقل در دفع مکاید دشمن، تأخیر (صواب / ثواب) نبیند.

ب) حالا پشت پنجره ایستاده بود و با غصّه به (حیاط / حیات) نگاه می کرد.

ج) زین **نمَط** آن مست شده از غرور / رفت و ز (مبدع / مبدأ) چو کمی گشت دور

نکته: کاید : حیلہ گر / لید : حیلہ / مکاید : حیلہ ها

صواب ہے کار درست }
 ثواب ہے یادداشت
 حیات ہے زندگی
 حیاط ہے صحن خانه

صیغہ غریب دروغ

در هر یک از عبارت‌های زیر، **یک نادرستی املائی** وجود دارد، آن را بیابید و **شکل درست کلمه** را بنویسید.

الف) دلش از غم و درماندگی فشرده شد. هیچ کس نبود به کمکش بیاید؛ هیچ کس.

ب) پیرمرد در این سفرها به جست و جوی تسلایی می رفت؛ برای غم **قربتی** که در شهر به آن دچار می شد.

قربت ہے نزدیکی
 غربت ہے دوری

نوعی پندہ

قورباخہ ہا

چهاربايان

معنی واژگان مشخص شدہ را بنویسید.

راہ - روش

الف: بلبلان را دیدم کہ بہ نالش در آمدہ بودند. کبکان از کوہ، غوکان در آب و بہایم در بیشہ.

ب) ما را بد انعام و اکرام از راہ دریا گسیل کرد. نفت دادن

پ: زین نمط آن مست شدہ از غرور / رفت و ز مبدا چو کمی گشت دور

ت: در پیچ و تاب عرفانی اسلیمی آدم چہ کارہ بود؟

ضمان: اسلام = اسلیم / احاب: ریب

املائی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) خواست - خاست (کزان ورطہ قدم در کشد.

ب) بدان بکوش کہ در ہر محالی از (ہال - حال) و نہاد خویش بنگردی.

ج) ای شیخ آمدہام تا از (اصار - اسرار) حق چیزی با من نمایی.

د) بعد از تو روا باشد (نقض - نغز) ہمہ پیمان ہا.

جمع = جمع

مفرد = مفرد

اسم = اسم

صفت = صفت

فاعل = ایام (ہمہ)

مفعول = الجام شدہ ۱۲/۱۱

مزاع: مزیع

سلاح = سلیح

انعام = نفعت دادن

انعام = چهاربايان

نقض: شکستن

نغز: زیبا خوش

واژه هایی که غلط املایی دارند، بیابید و اصلاح کنید.

مرالع

الف: هر که در مسلخ گرمابه بود همه بر پای ~~خراسته~~ بودند.

ب: درختان را دوست می دارم / که به احترام تو قیام کرده اند / و آب را / که ~~مادر~~ مادر توست

م
تلمیح

پ: ای مفتخر به ~~تالغ~~ مسعود خویشتن ~~مخزن~~

ت: هم فرقت بود هم وصلت، هم ~~مهن~~ مهن بود هم شادی ~~محدث~~

ث: پیران قبیله خود را ~~هرمت~~ دار، ولیکن به ایشان ~~مولع~~ مباحش. ~~هم~~

مرص - از مرص

ج: دست معلم از ~~وعب~~ حیوان روان شد. ~~وقب~~

چ: مرگت چنان زندگانی را به ~~صخره~~ گرفت. ~~نصره~~

ه: مثل قرآن مثل آب ~~است~~ روان، در آب ~~حیاط~~ تن ها بود.

میا

املاي صحيح واژه‌ها را از داخل کمانگ انتخاب کنید.

الف: گشت يکي چشمه ز سنگي جدا/ (غلغله زن / قلقله زن)، چهره نما، تيزپا.

ب: آنکه غفلت بر احوال وي (قالب / غالب) و عجز در افعال وي ظاهر بود.

ج: هر که در مسلخ گرمابه بود، همه بر پاي (خواسته / خاسته) بودند.

د: از يال و (غارب / قارب) به زير آمد.

هضم : گواش غذا
عزم : دوراندیشی
حازم : دوراندیش

در ترکیب‌های زیر دو مورد غلط املایی وجود دارد، آنها را بیابید و اصلاح کنید.

حازم و عاجز / قرابت و نزدیکی / جرئت شیر / عظم و اراده / عامل و فرماندار / عمارت و آبادانی

عزم

حازم - دوراندیش

امارت - پادشاهی
عمارت - ساختن
ساختن

در کدام گزینه غلط املایی وجود ندارد؟ **اهلنا**

الف: ما بارگه دادیم این رفت ستم بر ما/ بر قصر ستمکاران گویی چه رسد ~~خزنان~~
 ب: غبار ~~اهگزاران~~ کجاست تا حافظ/ به یادگار نسیم صبا نگه دارد.

ج: **حسن**ت به اتفاق ملاحظت جهان گرفت/ آری به اتفاق جهان می توان گرفت.
 د: در مقابل **لعیمی** کریمی کرد.

لتیمی

معنی لغات مشخص شده را بنویسید:

الف) در **حضيض** هم می توان عزیز بود.

سستی - 7

مرا، دارن
 ها، نمون
 عبو، **غزلی**
 به جای آوردن
 ادا کردن
 ابرام
 ب) به ایشان مولع مباش

در کدام گزینه غلط املائی وجود ندارد؟

الف: ما بارگه دادیم این رفت ستم بر ما/ بر قصر ستمکاران گویی چه رسد خزلان.

ب: غبار راهگزارت کجاست تا حافظ/ به یادگار نسیم صبا نگه دارد.

ج: حسنت به اتفاق ملاححت جهان گرفت/ آری به اتفاق جهان می توان گرفت.

د: در مقابله لعیمی، کریمی کرد.

معنی لغات مشخص شده را بنویسید:

الف) در حُضیض هم می توان عزیز بود.

ب) به ایشان مولع مباش

روشنی آسمان صبح
 طلوع (صبح از راه)
 سرخی آسمان در هنگام غروب

هر عبارت مربوط به کدام واژه است؟ از داخل گیومه انتخاب کنید:

(ب) سپیده صبح (شفق، فلق)

(الف) مکرها و حيله ها (مکاید، جافی)
 جفاکار - ستمگر

در ترکیب‌های زیر دو غلط املائی وجود دارد. آن‌ها را بیابید و صحیح هریک را بنویسید:

میعاد و قرار - بی‌نیاز و مستغنی - منافع دشمن - رعشه و لرزش - بنا و ~~امله~~ - سر طاس و قرمز - افلاک و

عمله

آسمان - آبادی و ~~امارت~~ - صداقت و حقیقت

عبارت

۴- در کدام گزینه واژهٔ دو تلفظی وجود دارد؟ (۵/ نمره)

الف) یوسف را به حُسن سیرت می‌شناسند. (ب) پادشاه عالم در این قصّه از زیبایی باطن او گفت.

۵- در کلمات زیر برای واژه «اعتبار» یک مترادف و یک هم خانواده مشخص کنید: (۵/ نمره)

طالع - ارزش - همت - معتبر - رفیع - آز - محنت - در درج

بلند - تلاش - عرض

کدام گزینه صحیح است؟

الف) مفرد واژهٔ کاینات، «کاینه» است.

ج) عامل در معنی پادشاه است.

معنا و توضیح کدام واژه اشتباه بیان شده است؟

الف) شرف به معنی بزرگواری است.

ج) عملة در اصل جمع بوده است.

ب) معنی واژهٔ نجابت، بزرگواری است.

د) گلبن در معنای بانو است.

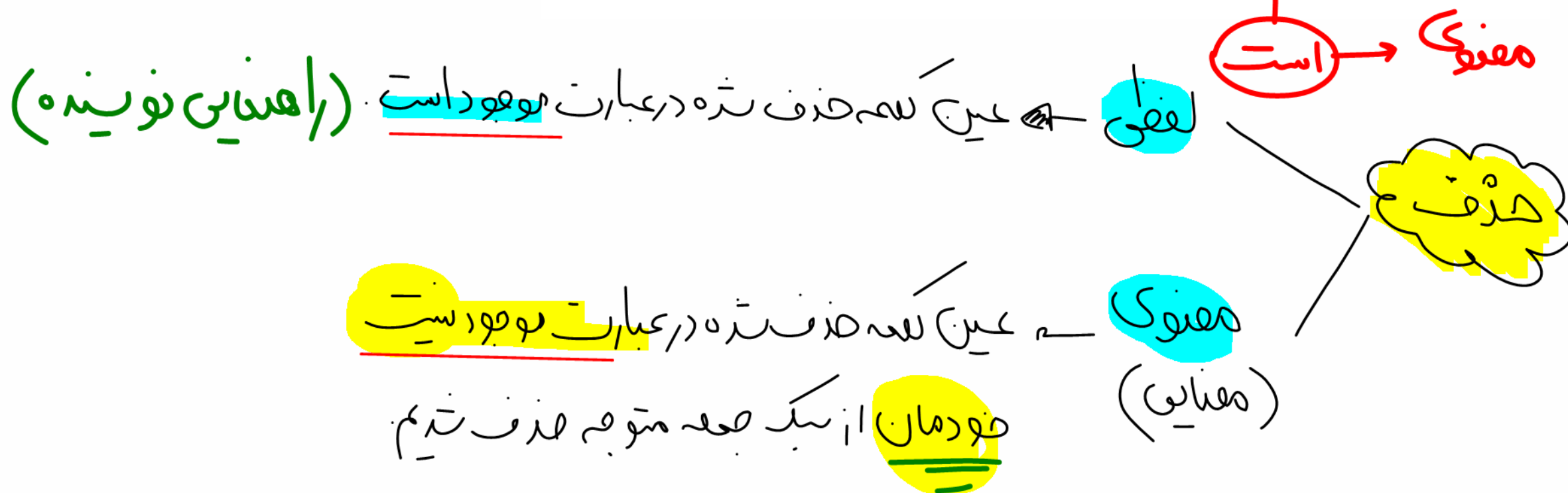
بوته گل

بخش دهم

سوالات دستور زبان

در کدام یک از جمله‌های زیر، حذف به قرینه معنایی است؟
 الف) نومیدی را در امید، بسته دان و امید را در نومیدی. بسته دان به نفی
 ب) نیکوخوا، بهتر هزار بار از نیکورو.

وَابَتَ سَارَ

نوع حذف را در هر یک از موارد زیر، بنویسید.

الف) نَبِیْنِیْ کِه یوسف را از روی نیکو، حبس و چاه آمد و ز خوی نیکو، تخت و گاه؟ اَمَر لَفْظِی

ب) نان خود خوردن به کِه کمر به خدمت سلطان بستن. مَعْنَوِی

صرف ربط (بین ۲ جمله)

اَسْت وَابَتَ سَارَ

در «شمشیری که بر گلوی تو آمد / هر چیز و همه چیز را در کاینات به دو پاره کرد / هر چه سوی تو حسینی شد / و دیگر سو یزیدی» زَیْد نوع حذف فعل را مشخص کنید. (لَفْظِی)

وَابَتَ سَارَ ۛ کِه تا چُون اَمَر زَیْرَا

هَم دَیْ سَارَ ۛ و وِلِی یَا اَمَّا

صرف ربط
(بین ۲ جمله)

مفعول
مفعول
مفعول

شور شد و اناری

مبذ

الف) نقش دستوری کلمات مشخص شده را بنویسید.

که (حق صحبت) مهر و وفا نگه دارد»

مفعول

«سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری»

(ب) حذف فعل در بیت بالا چه نوع حذفی است؟

مفعولی

است لفظی

است لفظی

در کدام یک از عبارت‌های زیر حذف صورت گرفته است؟ نوع حذف را معلوم کنید.

الف) شفق ، آینه‌دار نجابت // و فلق، محرابی که تو در آن // نماز صبح شهادت گزارده‌ای.

ب) شمشیری که بر گلوی تو آمد // هرچیز و همه چیز را در کائنات // به دو پاره کرد .

نوع «حذف» را مشخص کنید.

۱- گفتم این شرط آدمیت نیست / مرغ تسبیح گوی و من خاموش: **بالم** هفتوی

۲- در آبگیری سه ماهی **بود:** دو عاجز یکی حازم: **بود** **لغوی** **بود**

هفتوی
(انغاز می لنم)

نوع حذف فعل را در عبارات زیر مشخص کنید.

ب: به نام کردگار هفت افلاک

الف: در آب، حیات تنها **بود** و در قرآن حیات دلها. **بود** **لغوی**

کدام گروه اسمی ، مطابق الگوی « **اسم** + **صفت** + **مضاف الیه** » ساخته شده است؟

(ج) **نیاکان** **هنرور** **خود**

(ب) **نگار** **نقشه** **قالی**

(الف) **شاگرد** **وفادار** **حقیر**

هذه نائبا

این نایب

اسم (مضاف الیه)

مرتبی (صفت)

از این اسمی که وابسته پسین بیانش

این در کتاب

عنوان ولقب افراد

اسم
هتة

این آن هین ها

هر هه هیچ

چه چیز کدام

چه عصب

عدرها

ترین

شاخص

صفت اشاره

صفت مبهم

صفت پیش

صفت تعجبی

صفت شمارشی

صفت عالی

س م الیه (اسم) هفت (وثری)

کار، کار (او) نگار، نقشه قالی بود. با توجه به متن زیر به پرسش ها پاسخ دهید.

کارش نگار نقشه قالی بود، آدم در نقشه اش نبود و بهتر که نبود. در پیچ و تاب عرفانی اسلیمی، آدم چه کاره بود؟

الف) نقش ضمیر «ش» درواژه «کارش» را بنویسید.

ب) حرف «و» در کدام عبارت نشانه «پیوند یا ربط» است؟

ج) واژه مشخص شده چه نقش دستوری دارد؟

پاسخ: م الیه

پاسخ: ربط

پاسخ: نهاد

کی؟ چی؟

نهاد

راه متعین

① مرتب کردن جمله

② باز کردن ضمیر

③ تعیین نقش ضمیر جباره

مفعول

م الیه

مستم

نقش ضمائر متصل

عطف

ربط

در بیت «دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای

الف) واژه «دل» چه نقش دستوری دارد؟

ب) زمان دقیق فعل «بلغزد» را بنویسید.

ج) نقش دستوری ضمیر «ات» در «فرشتهات» چیست؟

فرشتهات به دو دست دعا نگه دارد»

پاسخ: ...منادا.....

پاسخ: مصارف التزامی.....

پاسخ: مفعول.....

مفعول

(ب + بن + مصارع + تنانه)

مصدر ← لغزیدن ← بن مصارع ← لغز

مصارف التزامی

ب +

ب +

لغز

خو

فرشته تو به دست دعا ند دارد
مفعول

مفعول
خدا (او) را از بلا نده دارد. (مفعول)

مفعول
فرشته (او) را نده دارد. مفعول

① اگر هوای (او) است که معشوق مایه
(۲) اگر هوا است که معشوق بیجان، (او) ندیده مایه

از ای لطف به (او) بدو مایه
به (او) لطف مایه

خداش (او) همه حال از بلا نکه دارد
که آشنا سخن آشنا نکه دارد
فرشتات (او) به دو دست دعا نکه دارد
نگاه دار سر رشته تا نکه دارد
ز روی لطف بگویش که جا نکه دارد
ز دست بنده چه خیزد، خدا نکه دارد
که حق صحبت مهر و وفا نکه دارد
به یادگار نسیم صبا نکه دارد

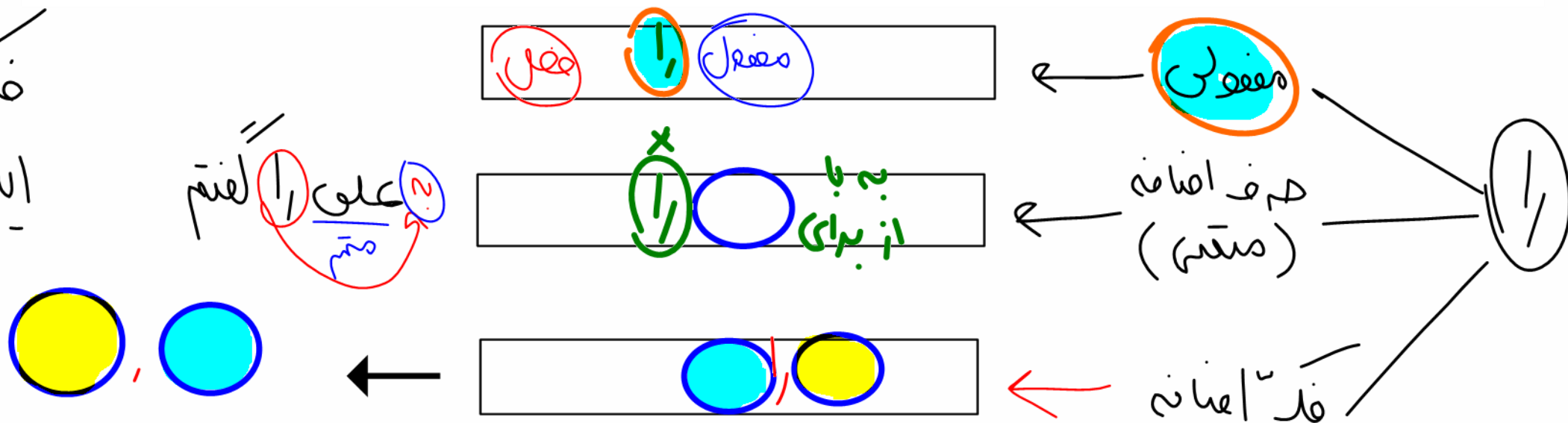
هر آن که جانب اهل وفا نکه دارد
حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست
دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای
گرت (او) هواست که معشوق گنجد پیمان مایه
صبا بر آن سر زلف از دل مرا بینی
چو گفتش (او) که دلم را نگاه دار، چه گفت؟ مایه
سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری
غبار را هکذارت (او) بجاست تا حافظ مایه

غبار را هکذارت (او) بجاست تا حافظ مایه

در متن « گفته‌اند نیکوترین، از بهر آن بود که یوسف صدیق، وفادار بود و یعقوب خود او را به صبرآموزگار بود و زلیخا در عشق و درد او بی قرار بود. » ← **انسانی**

- الف) حرف «و» مشخص شده در متن **عطف** یا **ربط** یا **میان‌وند** است؟ پاسخ :
 ب) کدام واژه دو تلفظی است؟ پاسخ : **آموزگار** او به صبر
 ج) نوع «را» در عبارت « یعقوب خود او را به صبرآموزگار بود » معلوم کنید. پاسخ : **فک اضافه**
 د) واژه «بی قرار» چه نقش دستوری دارد؟ پاسخ :

فک اضافه
ایمان آبادی

جدول زیر را کامل کنید۔ (با حفظ شخص)

مضارع اخباری	امر	فعل
ہی خریدی	بخیر	خریدہ بودی

تو (مفرد)

مصدر ← خریدن

مضارع اخباری : ہی + بن مضارع + ستا
ہی + خبر + ی

نوع «و» را در عبارات زیر بنویسید

الف. رنج هیچ کس ضایع مکن **و** همه کن را به سزا، حق شناس باش. (..... **و**)

ب. من **و** برادرم هر یک لُنْگی کهنه پوشیده بودیم. (..... **و**)

پاسخ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) در مصراع «که نگین پادشاهی دهد از کرم، گدا را» نوع «را» (حرف اضافه / نشانه مفعول) است.
 ب) در جمله «يعقوب خود او را به صبر آموزگار بود» واژه «او» در نقش (مفعول / مضاف الیه) به کار رفته است.

يعقوب خود آموزگار، او به صبر بود
 مضاف الیه

در گروه اسمی داده شده هسته و نوع وابسته ها را مشخص کنید. « این کتاب خواندنی »
هفتاء ما هته صفت پسین (لیافت)

با توجه به بیت «دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای / فرشته‌ات به (دو) دست دعا نگره دارد» یک گروه اسمی مطابق با الگوی «صفت + هسته + مضاف الیه» بنویسید.
لو دست دعا هته

در گروه های اسمی زیر ۱- هسته ۲- وابسته ۳- نوع وابسته را مشخص کنید.
این سختی کمان شما
این بفتی لسان، حا
هفتاء آره هته ماله ماله

نوع هسته و وابسته را در این گروه اسمی مشخص کنید. (این قصه‌ی شگفت) هته
صفت آره

- الف) کدام گزینه مطابق با الگوی «اسم + مضاف الیه + مضاف الیه» نیست؟
- ۱- مهر مادر تو ○ نماز صبح شهادت ○
 - ۲- گوشه روشن تاریخ ○
 - ۳- لبان اراده تو ○
 - ۴- مهر مادر تو ○

ب) در گروه « غبطه بزرگ زندگانی » هسته و وابسته را مشخص کنید و سپس نوع وابسته ها را بنویسید.

هته هفت ماله

ب) هم مرگ بر جهان شما نیر بگذرد
ت) قطره باران که درافتد به خاک

صیغه

نار

مستم

نقش های دستوری کلمات مشخص شده را بنویسید.

الف) یوسف صدیق، وفادار بود.
پ) در فکر آن گودالم / که خود را مکیده است

مفعول

است بود تر گشت لری هاری

نقش دستوری «ضمیر های پیوسته» در عبارات زیر چیست:

۱- چو گفتش که دلم را نگاه دار چه گفت:

۳- فرشته (ات) به دو دست دعا نگره دارد:

او لَغَمَ
↓
دستم

دل من را نگاه دار
↓
مِی

خبر من تو را نگره دارد
↓
مفعول

هفتا ساره

۲- در فکر آن گودالم که خون تورا مکیده:

۴- آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام:

هفت

اربابی

نقش دستوری واژگان مشخص شده را بنویسد.

۱- ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن:

۳- در گوشه وجدان تاریخ ایستاده ای:

۱۲

زمان و نوع فعل های زیر را بنویسید.

خواهم رفت

خواه

۱- شنیده بودیم: بود

۳- می خواهیم: هست + خواه + بن مضارع

آینده (متغی)

۲- داشتم می دیدم:

۴- ببینند: مضارع التزامی

ب + بن مضارع + تَنَاه

مضارع التزامی

بود + ماغی بود

باش + ماغی التزامی

ام / ای / است + ماغی تغی

بن ماغی + ۲

داشت ← ماغی مستر

دارم مضارع مستر

می + بن مضارع + تَنَاه

مضارع اخباری

ب: نقشه‌ی قالی را روی میز نهاد.
مفعولی

نوع «را» را در این گزینه‌ها مشخص کنید.
الف: معلم را عادت بود. فعل اضافه

عادت معلم بود

جدول را با حفظ شخصی کامل کنید.

هی + بن مضارع + شناسه

فعل	امر	ساخت منفی	مضارع اخباری
(آنها) خواهد نوشت	بنویس		هی نویسنه

آینده

مصدر، نوشتن ← نویسنه

با توجه به بیت به سوالات پاسخ دهید. ² معره هجان

«ای صبحدم، ببین که کجا می فرستمت»

الف: نوع ضمیر متصل را در مصراع دوم بنویسید.

ب: نقش دستوری واژه‌ی مشخص شده را در مصراع اول بنویسید.

ج: بیت چند جمله دارد؟ ۲

نزدیک آفتاب وفا می فرستمت»

تو را می فرستم
مفعول

مفعول

کاربرد «را» در کدام گزینه متفاوت است؟

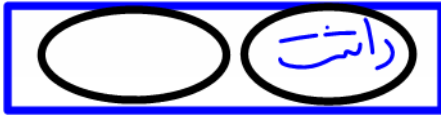
الف: (ما) را به نزدیک خویش بازگرفت. (مفعول)

ب: یکی از دوستان مخلص را / مگر آواز من رسید به گوش. ← آواز من به گوش. این از دوستان مخلص است.

ج: یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند.

د: همه کس را به سزا حق شناس باش. میل و عنایت یعقوب به او دیدند.

کم به سزا حق شناس / همه کس باش.

می + بن مضارع + شنا ~

جدول زیر را کامل کنید.

ماضی بعید	مضارع اخباری	ماضی مستمر
دیده بودید (بودن)	می بینم	داشت می دیدم
پرسیده بودیم (پرسیدن)	می پرسیم	داشت می پرسیدم

مفعول

عالمی

(ب) بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت. (د) مرگت زندگی را به سخره گرفت.

مفعول

مفعول

نقش دسنوری اجزای مشخص شده در کدام گزینه متفاوت است.

(الف) رنج هیچ کس را ضایع مکن.

(ج) رحمت، یک نظر در کار ما کن.

مفعول

من به من دل دهند

پاسخ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید؟

(الف) که دوستان اگر م دل دهند، جان ندهند. ((نقش ضمیر متصل)) (متهم - مضارع الیه) است.

(ب) گفت: ((بلبلان را دیدم که به نالش درآمده بودند.)) (مفعول - مسند) است.

مفعول

بخش هشتم

سوالات آرایه های ادبی

آرایه درست را از درون کمانک انتخاب کنید.

پاسخ :
 در فکر آن گودالم // که خون تو را مکیده است // هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم. (متناقض نما // حسن تعلیل)

یارادرکس (تناقض - مناقض نما) - اتفاق هم زمان غیر ممکن

دلیل غیر واقعی برای

یک اتفاق پدیده واقعی

آرایه های ابیات ستون الف را در ستون ب بیابید.

ب	الف
استعاره	بید مجنون در تمام عمر ، سر بالا نکرد
حسن تعلیل	گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد
ایهام	برگن ز بن این بنا که باید
	حاصل بی حاصلی نبود به جز شرمندگی
	گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید
	از ریشه بنای ظالم برگند

ایهام

وقتی که

ما مَبِه

مَبِه اِدَات

در عبارت زیر موارد خواسته شده را بنویسید.

« چون به بصره رسیدیم ، از برهنگی و عاجزی به دیوانگاز مانده بودیم . »

الف (مشبه به : مَبِه)
ب (وجه شبه :)

نَبِه : مَبِه مَبِه اِدَات : مثل / مانند / عوا / چون / همچون /

وَتَنِي مَشَقَر

بیت زیر را از نظر کاربرد آرایه های ادبی بررسی کنید. (۲ مورد)

بر تیر جور تان ز تحمل سپر کنیم / تا سختی کمان شما نیز بگذرد

اِضافه نَسَبِهی

دوره عداوت شما تمام شود

دربای علم

آتش ، عشق

است مَبِه مَبِه
مثل
کوه ، درد

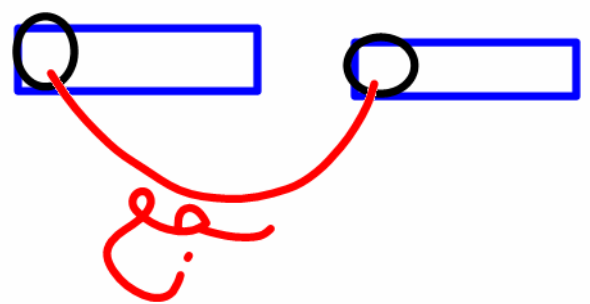
در متن «نبینی» که یوسف را از روی نیکو ، بند و زندان آورد و از خوی نیکو امر و فرمان آورد؟»

الف) کدام واژه ها جناس دارند؟
ب) واژه های سجع را نشان دهید.

پاسخ :
پاسخ :

سجع (فقط در نشر)

لغات غیر تکراری یا با صله
اگر حرف پایانی یک باشد

۷) کلمه عین هم

معنا متفاوت

۲) کلمه ضلی بیه

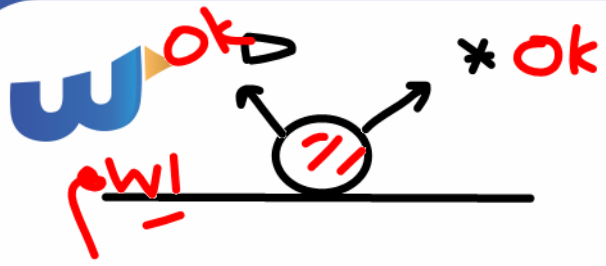
اضراف لوحه

حرف عربی / انشائی

تام (همسان)

ناقص (ناهمسان)

جناس
(کلمه)

افراد معلومی عالم

شجاع

آرایه مناسب هر بیت را از ستون چپ انتخاب کنید. (یک مورد در سمت چپ اضافه است.)

سمت راست

سمت چپ

الف) در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت
 ب) چو گفتمش که دلم را نگاه دار چه گفت؟
 ج) تا حار غم عشقت آویخته در دامن
 د) لیک چنان خیره و خاموش ماند

این عووسگان شما نیز بگذرد
 ز دست بنده چه خیزد، خدا نگه دارد
 کوتاه نظری باشد رفتن به گلستان‌ها
 کز همه شیرین سخنی، گوش ماند

- ۱- حس آمیزی
- ۲- تشبیه
- ۳- استعاره
- ۴- جناس
- ۵- ایهام

جناس + تشوایی

حس آمیزی

مفهوم هر یک از **کنایه‌های** مشخص شده را بنویسید.

(الف) زنگ نقاشی، دلخواه و روان بود. **خشکی نداشت**، به جد گرفته نمی‌شد. **(صمیمی بود)**
 (ب) این مرد پارسی هم **دست‌تنگ** بود و وسعتی نداشت که حال مرا مرمتی کند. **(فقر)**

آرایه‌ی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(الف) در فکر آن گودالم / که خون تو را مکیده است / هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم. (ایهام / پارادوکس)
 (ب) ما را **سرباغ** و بوستان نیست هر جا که تویی، تفرج آنجاست (مجاز / نماد)

مقده - فخر

* نَلَبَ * هم طاه لله (س) معنای { کل وجود، مقده و نیت، فخر و اندیشه } بدهد فحاه دارم -

ابیات و عبارات گروه الف مربوط به کدام یک از آرایه ها در گروه ب می باشد . توجه : یک مورد اضافی است .

تضاد	۱ دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای	فرشته ات به دو دست دعا نگه دارد
ایهام	۲ که آشنا سخن آشنا نگه دارد	
تکرار	۳ از برهنگی و عاجزی به دیوانگان مانده بودیم .	
تشخیص	۴ چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد	بیداد ظالمان شما نیز بگذرد
تشبیه	۵ چون بدوم سبزه در آغوش من	بوسه زند بر سر و بر نوش من
حسن آمیزی		

جواب

در بیت زیر اضافه تشبیهی (یا همان تشبیه بلیغ اضافی) و یک نمونه آرایه مراعات نظیر بیابید .
 « آب اجل که هست گلو گیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد »

هفه لنده

ET

در کدام گزینه آرایه‌ی **حسن تعلیل** وجود ندارد؟
 الف: ما را سرِ باغ و بوستان نیست
 ج: حاصل بی حاصلی نبود به جز شرمندگی ✓

ب: درختان را دوست می دارم که به احترام تو قیام کرده اند ✓
 د: گل از شوق تو خندان در بهار است ✓

در بیت زیر اضافه تشبیهی (یا همان تشبیه بلیغ اضافی) و یک نمونه آرایه مراعات نظیر بیابید .
« آبِ اجل که هست گلو گیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد »

در کدام گزینه آرایه‌ی **حُسن تعلیل** وجود ندارد؟

الف: ما را سرِ باغ و بوستان نیست

ج: حاصل بی‌حاصلی نبود به جز شرمندگی

ب: درختان را دوست می‌دارم که به احترام تو قیام کرده‌اند

د: گل از شوق تو خندان در بهار است

آرایه‌ی مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف: دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای (مجاز / تشبیه)

ب: دیده سیه کرده، شده زهره‌در (استعاره / کنایه)

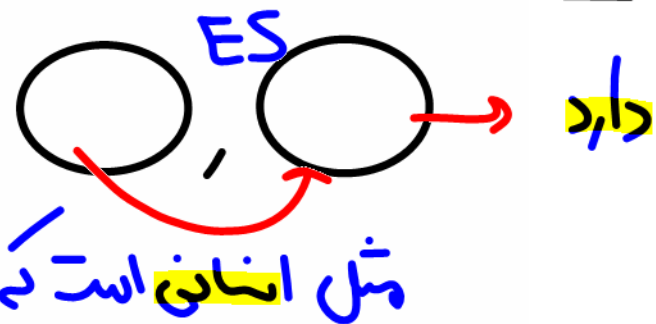
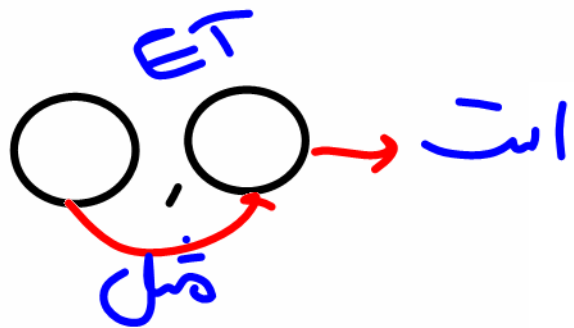
ج: گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد. (تشخیص / ایهام)

سه از او
رایج

با توجه به بیت « در بُن این پرده نیلوفری / کیست کند با چو منی همسری؟ » به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

الف) در مصراع اول « پرده نیلوفری » استعاره از چیست؟ (..... **اسمان لافوردی**)

ب) در مصراع دوم، « همسری کردن » کنایه از چیست؟ (..... **براندازی کردن**)

دست، روزگار //

کذبه باج کسی بود

رعد

* آرایه های ادبی قسمت های مشخص شده را بنویسید:

صن آمیزی

الف) شیرین ترین لبخند بر لبان اراده ی توست

ب) از همه شیرین سخنی گوش ماند. صن آمیزی

ج) به هنگام تماشا کلاه از سر کودک عقل می افتد

د) تاج سر گلبن و صحرا منم

ه) همچنان که هنر ایشان همی بینی، عیب نیز بتوانی دید (هنر و عیب)

کدام جمله به حدیث «حاسبوا قبل أن تُحاسبوا» تلمیح دارد؟

الف) اندر همه کاری داد از خویشتن بده

ب) هر که داد از خویشتن بدهد از داور مستغنی باشد
کتاب اعمال
بی نیاز

روایی - ریاضی - دروغ نویی
 ظاهر = باطن

«گندم نمای جو فروش بودن» کنایه از چیست؟

بخش چهارم

جمعندی تاریخ ادبیات

تاریخ ادبیات پایه دهم

نام اثر	مؤلف	نظم یا نثر	توضیحات	درس
اتاق آبی	سهراب سپهری	نثر	در متن «کلاس نقاشی» سپهری خاطره ای از یک کلاس دوران تحصیل خویش را با توصیف و چاشنی طنز نوشته است (خاطره نگاری)	۵
اخلاق محسنی	حسین واعظ کاشفی	نثر	کتابی درباره اخلاق است	۱۴
ارزیابی شتابزده	جلال آل احمد	نثر	این اثر در اصل مجموعه مقالات است اما در درس «پیرمرد چشم ما بود» بیان حس و حال عاطفی آل احمد است که با زبانی صمیمانه درباره نیما نگاشته شده است (زندگی نامه)	۹
اسرار التوحید	محمد بن منور	نثر	این اثر شرح حال عارف قرن پنجم ابوسعید ابوالخیر است.	۱۰
الهی نامه	عطار نیشابوری	نظم	این اثر یک منظومه عارفانه در قالب مثنوی است	ستایش
امثال و حکم	دهخدا	نثر	نام این اثر در قلمرو ادبی صفحه ۱۰۶ آمده است	۱۲
تفسیر سوره یوسف	احمد بن محمد بن زید طوسی	نثر	نمونه ای اثر نثر مسجع می باشد که در کتاب آورده شده است	۷
خسرو	عبدالحسین وجدانی	نثر	این داستان از مجموعه داستان «عمو غلام» است	۱۶

۱۰	از آثار ادبیات انقلاب اسلامی و از لحاظ محتوا جز ادبیات پایداری محسوب می شود است این متن از مجله «ادبیات داستانی» نقل شده است.	نثر	مرتضی آوینی	دریا دلان صف شکن
۲	داستان از زبان سوم شخص (دانای کل) تعریف شده است	نثر	جمال میرصادقی	دیوار
۸	بخشی از نوشته حکیم ابومعین ناصر خسرو قبادیانی، سراینده قرن پنجم است. در این نوشته، ناصر خسرو بخشی از رخدادهای سفر خویش را با ذکر زمان و مکان و شرح جزئیات و توصیف حالات اشخاص، بیان کرده است (سفرنامه)	نثر	ناصر خسرو	سفرنامه
۱۷	منظومه ای از شاعر سوری معاصر بین سالهای ۱۹۲۳-۱۹۹۸م نزار قبانی است	نظم	نزار قبانی	سمفونی پنجم جنوب
۱۸	درون مایه آن دعوت به نیکی و درستی است	نثر	تولستوی	سه پرسش
۳	از آثار تعلیمی قرن پنجم با نثری ساده و خالی از تصنع است.	نثر	خواجه نظام الملک توسی	سیاست نامه
۱۴	برجسته ترین اثر منظوم حماسی ملی ایران در قالب مثنوی است	نظم	فردوسی	شاهنامه
۲	از آثار ادبیات تعلیمی قرن پنجم با نثری ساده و خالی از تصنع است.	نثر	عنصرالمعالی کیکاووس	قابوس نامه

۸	از آثار ادبیات تعلیمی با نثری مسجع است.	نثر آمیخته به نظم	سعدی	گلستان
۳	مجموعه کامل شعرهای آیینی و از آثار ادبیات پایداری یا ادب مقاومت است	نظم	سیدعلی موسوی گرمارودی	گوشواره عرش
۱۸	کتابی در ستایش شادی، شوق به زندگی و غنیمت شمردن لحظات است. آندره ژید در این کتاب خداوند را در همه موجودات هستی متجلی می‌بیند.	نثر	آندره ژید	مائده های زمینی و مائده های تازه
۱۴	از آثار عرفانی و تعلیمی ادبیات فارسی است	نظم	مولوی	مثنوی معنوی
۱۷	شاعر و نویسنده فرانسوی در این شعر به مقایسه چنگیزخان و فردوسی پرداخته است	نثر	فرانسوا کوپه	مزارشاعر
۱۱	از آثار ادبیات انقلاب اسلامی و از لحاظ محتوا جز آثار پایداری محسوب می شود است (خاطره نگاری)	نثر	معصومه آباد	من زنده ام

بخش پنجم

جمع‌بندی معنی و مفهوم

در بیت زیر مقصود شاعر از قسمت های مشخص شده چیست؟

دوره ظلم و ستم و قدر

این گرگی شبان شما نیز بگذرد

ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ طبع

توکل به خداوند

عالم های ستم

هر دم

از کدام بیت زیر، می توان مفهوم آیه شریفه «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» را دریافت؟

که آشنا سخن آشنا نگه دارد
خداش در همه حال از بلا نگه دارد

الف) حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست
ب) هر آن که جانب اهل وفا نگه دارد

کدام بیت، به این سخن مشهور: «الدَّهْرُ يَوْمَانِ يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ» اشاره دارد؟

الف) در بُن این پرده نیلوفری / کیست کند با چو منی همسری

ب) ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن / تأثیر اختران شما نیز بگذرد

با توجه به بیت «صبا بر آن سر زلف ار دل مرا بینی / ز روی لطف بگویش که جا نگره دارد»؛ واژه «صبا» در ادبیات فارسی، نماد چیست؟

پيامرسانی

با توجه به متن زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«و اندر همه کاری داد از خویشان بده، که هر که داد از خویشان بدهد، از داور مستغنی باشد و اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن و به هر نیک و بد، زود شادان و زود اندوهگین مشو که این، فعل کودکان باشد.»

الف) مفهوم حدیث «حاسبوا قبل ان تُحاسَبوا» از کدام عبارت متن قابل فهم است؟

ب) نویسنده در جمله «اثر غم و شادی پیش مردمان، بر خود پیدا مکن» به کدام ویژگی اخلاقی تأکید می‌کند؟

ج) نویسنده انجام چه کاری را کودکانه می‌داند؟

مغفایم

گزینه مناسب «الف» را از ستون «ب» انتخاب کنید (یک مورد از ستون ب اضافه است)

الف	ب
هرآنکه جانب اهل وفا نگه دارد / خدایش در همه حال از بلا نگه دارد.	شرف المكان بالمکین
ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن / تاثیر اختران شما نیز بگذرد.	والله خير الماکرين
تدبیر برادران بر خلاف تقدیر رحمان آمد.	کل نفس ذائقة الموت
گودالی چنین رفیع ندیده بودم	من یتوکل علی الله فهو حسبہ
	الدھر یومان، یوم لک یوم علیک

آب اجل که هست لَوَّیْهِ مِنْ عَمَامِ
 بِمِ صِلَقٍ ۱ پُردها را سما نیز بپزند.

ابیات و عبارات زیر را به نثر روان برگردانید. (هر مورد 0/5 نمره دارد).

الف: هر آن که جانب اهل وفا نگه دارد خدش در همه حال از بلا نگه دارد

ب: خَلَفِ صِدْقِ نِیَاكَانِ هِنُرُورِ خُود بُود.

پ: گفتم این شرط آدمیت نیست مرغ تسبیح گوی و من خاموش

ج: برادران یوسف آهنگ کید و مکر و عداوت کردند.

د: فروغ رویت اندازی سوی خاک عجایب نقش ها سازی سوی خاک

ه: در حال سی دینار فرستاد که این را به بهای تن جامه بدهید.

ز: همه کس را به سزا حق شناس باش؛ خاصه قرابت خویش را.

ز: لیک چنان خیره و خاموش ماند کز همه شیرین سخنی گوش ماند

دینار سی کده طلا
در هم سی کده نقره

مفهوم کنایه‌های زیر را بنویسید.

الف: به زبان دیگر مگو و به دل دیگر مدار تا گندمنمای جو فروش نباشی.

ب: سه ماه بود که موی سر باز نکرده بودیم. شوخی از تن باز کنیم.

ج: آنچنان تناوری و بلند / که به هنگام تماشا / کلاه از سر کودک عقل می‌افتد.

د: اما در بیرنگ اسب، حرفی به کارش بود. ایراد داشت.

مجمع اولیه
نمونه‌پردازی: باغبان زغال و نمونه کشیده می‌شود.

بیجان (افعال)

مقصود از واژه های ((سرمایه)) و ((پیرایه)) در بیت زیر چیست؟
 ((ابر ز من صاحب سرمایه شد)) و ((پیرایه)) در بیت زیر چیست؟
 ((ابر ز من صاحب پیرایه شد))

معنای اشعار و عبارات زیر را بنویسید:

الف) بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی

ب) خواست کزان ورطه عدم در کشد / خویش از حادثه برتر کشد

ج) زهی گویا ز تو کام و زبانم

د) از نیکی کردن میاسا

ه) پس خویشان مرده کرد

و) راه ها از ظلم و خوف پاک کن

مقصود از واژه های ((سرمایه)) و ((پیرایه)) در بیت زیر چیست؟ ((ابر ز من صاحب سرمایه شد باغ ز من صاحب پیرایه شد))

معنای اشعار و عبارات زیر را بنویسید:

الف) بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی

ب) خواست کزان ورطه قدم در کشد / خویشتن از حادثه برتر کشد

ج) زهی گویا ز تو کام و زبانم

د) از نیکی کردن میاسا

ه) پس خویشتن مرده کرد

و) راه ها از ظلم و خوف پاک کن

ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای.

ب) نبینی که یوسف را از روی نیکو بند و زندان آمد و از خوی نیکو امر و فرمان آمد.

ج) سه ماه بود که موی سر باز نکرده بودیم.

د) خرگوش را چابک می بست و سگ را روان (گرته می ریخت).

هـ) بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم / تا سختی کمان شما نیز بگذرد.

و) راست به مانند یکی زلزله / داده تنش بر تن ساحل یله.

ز) حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد.

✓ رازداری

یله — ازادورها
یله دادن — تله دارن

ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای.

ب) نبینی که یوسف را از روی نیکو بند و زندان آمد و از خوی نیکو امر و فرمان آمد.

ج) سه ماه بود که موی سر باز نکرده بودیم.

د) خرگوش را چابک می‌بست و سگ را روان گرتنه می‌ریخت.

هـ) بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم / تا سختی کمان شما نیز بگذرد.

و) راست به مانند یکی زلزله / داده تنش بر تن ساحل یله.

ز) حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد.